

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας

ΤΟΜΟΣ Α΄

Ιστορία της
Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας
από τον 6ο έως τις αρχές
του 18ου αιώνα

Γιώργος Βάρσος

Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας
από τον 6ο έως τις αρχές του 18ου αιώνα

Β΄ ΕΚΔΟΣΗ

Σημείωση:

Το ΕΑΠ είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια έκδοσης και την ανάπτυξη των κειμένων σύμφωνα με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Για την επιστημονική αριότητα και πληρότητα των συγγραμμάτων την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι συγγραφείς, κριτικοί αναγνώστες και ακαδημαϊκοί υπεύθυνοι που ανέλαβαν το έργο αυτό.

Α΄ ΕΚΔΟΣΗ

Copyright © 2001

Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Οδός Παπαφλέσσα & Υψηλάντη, 26222 Πάτρα

Τηλ.: (061) 314094, 314206, Φαξ: (061) 317244

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

του Τόμου

**Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας
από τον 6ο έως τις αρχές του 18ου αιώνα**

Συντονιστής Επιστημονικού Έργου

Πασχάλης Κιτρομηλίδης

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος για την επιστημονική επιμέλεια του υλικού

Τάκης Παππάς

Συγγραφή

Γιώργος Βάρσος

Κριτική Ανάγνωση

Άννα Ταμπάκη

Επιμέλεια στη Μέθοδο της Εκπαίδευσης από απόσταση

Έλια Λυμπεροπούλου

Γλωσσική Επιμέλεια

Κωνσταντίνα Γκορόγια

Φιλολογικός Έλεγχος

Ευαγγελία Αντωνάκη

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Νίκος Λεοντόπουλος

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Ζαμπία Καζάνα

Συντονισμός ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού

και γενική επιμέλεια των εκδόσεων

ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ / 1997-1999

ISBN 960-538-062-5

Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993

*απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική
αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του
με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.*

Β΄ ΕΚΔΟΣΗ

Copyright © 2008

Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Πάροδος Αριστοτέλους 18, 26335, Περιβόλα Πατρών

Τηλ. (2610) 367300 / Φαξ: (2610) 367350

Για τη Β΄ αναθεωρημένη έκδοση επιπλέον των συντελεστών που πραγματοποίησαν την ανάπτυξη του διδακτικού υλικού της Α΄ έκδοσης, εργάστηκαν οι εξής:

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

της Β΄ έκδοσης του Τόμου

**Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας
από τον 6ο έως τις αρχές του 18ου αιώνα**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Προγράμματος Σπουδών

Λίλα Λεοντίδου

Καθηγήτρια Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Ακαδημαϊκός Συντονισμός και Επιστημονική Επιμέλεια

του έργου ανάπτυξης του έντυπου διδακτικού υλικού της Θ.Ε.

Αντιγόνη Βλαβιανού

Συγγραφή/Επιστημονική Επιμέλεια Επικαιροποίησης Β΄ έκδοσης

Γιώργος Βάρσος

Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Κριτική Ανάγνωση

Τάκης Καγιαλής

Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΑΠ

Γλωσσική Επιμέλεια

Αρχοντία Κούκου

Καλλιτεχνική Επιμέλεια - Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Ζαμπία Καζάνα

Συντονισμός Ανάπτυξης Εκπαιδευτικού Υλικού

και Γενική Επιμέλεια των Εκδόσεων

ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ

ISBN: 978-960-538-812-6

Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993

απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική
αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του
με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας

ΤΟΜΟΣ Α΄

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ 6ο ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 18ου ΑΙΩΝΑ**

**Β΄ ΕΚΔΟΣΗ
ΠΑΤΡΑ 2008**

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

*Ο Γιώργος Βάροςος έχει σπουδάσει Θεωρία της Λογοτεχνίας στα Πανεπιστήμια του Μόντρεαλ και της Γενεύης και Πολιτική Κοινωνιολογία στην Αθήνα και στο Παρίσι. Ειδικεύτηκε σε προβλήματα ιστορίας των κειμένων και μετάφρασης (διδακτορική διατριβή με τίτλο: *The Persistence of the Homeric Question*, Πανεπιστήμιο Γενεύης, 2002) και έχει δημοσιεύσει σχετικές μελέτες σε επιστημονικά περιοδικά. Έχει μεταφράσει λογοτεχνία (Έζρα Πάουντ, Ουόλτερ Πέητερ κ.λπ.) και θεωρία (Πολ ντε Μαν, Φρέντρικ Τζέημσον). Διδάσκει μετάφραση και λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (λέκτορας Τμήματος Γαλλικών Σπουδών) και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΣΕΠ, πρόγραμμα Ευρωπαϊκών Σπουδών).*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή: η λογοτεχνία και η μελέτη της	15
Σκοπός	15
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	15
Έννοιες-Κλειδιά	16
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	16
	Ενότητα 1.1
Το αντικείμενο	17
1.1.1 Λογοτεχνία	17
1.1.2 Λογοτεχνική ιστορία	28
1.1.3 Ευρωπαϊκή λογοτεχνία	36
Σύνοψη	40
	Ενότητα 1.2
Η Μελέτη	41
1.2.1 Οργάνωση του μαθήματος	41
1.2.2 Το πρόβλημα της ερμηνείας	47
1.2.3 Εργαλεία λογοτεχνικής ανάλυσης	60
1.2.4 Για την αφήγηση	73
Σύνοψη	78
Παράρτημα	79
Βιβλιογραφία	82
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	84

Προς την Ευρώπη (5ος - 13ος αιώνας) 89

Σκοπός	89
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	89

Ενότητα 2.1

Ανατολή και Δύση	91
Σκοπός	91
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	91
Έννοιες-Κλειδιά	92
Πρόσωπα και Κείμενα	92
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	92
2.1.1 Ύστερη Αρχαιότητα	94
2.1.2 Πρώιμος Μεσαίωνας	97
2.1.3 Ύστερος Μεσαίωνας	102
2.1.4 Γραφή και προφορικότητα	109
Σύνοψη	117

Ενότητα 2.2

Γραμματεία και Λογοτεχνία	119
Σκοπός	119
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	119
Έννοιες-Κλειδιά	119
Πρόσωπα και Κείμενα	120
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	120
2.2.1 Θρησκευτική γραμματεία	121
2.2.2 Διδακτική γραμματεία	122
2.2.3 Ιστοριογραφία	122
2.2.4 Επική ποίηση	123
2.2.5 Έμμετρες μυθιστορίες	127
2.2.6 Η ιδέα του ευγενούς έρωτα	130
2.2.7 Λυρική και σατιρική ποίηση	133
2.2.8 Ρεαλισμός, εξιδανίκευση και νεότερη λογοτεχνία	138
Σύνοψη	141

Παράρτημα	142
Βιβλιογραφία	147
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	148

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Αναγεννήσεις και Ουμανισμός (14ος - μέσα 16ου αιώνα) 151

Σκοπός	151
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	151

Ενότητα 3.1

Νέα ιστορική εποχή.....	153
Σκοπός	153
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	153
Έννοιες-Κλειδιά	153
Πρόσωπα και Κείμενα.....	153
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	154
3.1.1 Κατάλυση της μεσαιωνικής τάξης.....	154
3.1.2 Η έννοια του Ουμανισμού	158
3.1.3 Μεταρρύθμιση και εθνικές γλώσσες	165
3.1.4 Η «άλλη» Ευρώπη.....	167
Σύνοψη.....	169

Ενότητα 3.2

Γενική γραμματεία	170
Σκοπός	170
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	170
Έννοιες-Κλειδιά	170
Πρόσωπα και Κείμενα.....	170
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	170
3.2.1 Μετεξελίξεις της μεσαιωνικής παράδοσης.....	170
3.2.2 <i>Μωρίας εγκώμιον</i>	174

Ενότητα 3.3

Ποίηση.....	182
Σκοπός	182

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	182
Έννοιες-Κλειδιά	182
Πρόσωπα και Κείμενα	182
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	182
3.3.1 Ποικίλοι ποιητικοί δρόμοι	183
3.3.2 <i>Θεία Κωμωδία</i>	187
3.3.3 Σονέτο και μπαλάντα.....	195

Ενότητα 3.4

Πεζογραφία και θέατρο	202
Σκοπός	202
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	202
Έννοιες-Κλειδιά	202
Πρόσωπα και Κείμενα	202
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	203
3.4.1 Λογοτεχνική πεζογραφία	203
3.4.2 <i>Δεκαήμερον</i>	208
3.4.3 <i>Γαργαντούας και Πανταγκρουέλ</i>	212
3.4.4 Θεατρική τέχνη	221
Σύνοψη ενοτήτων 3.2 - 3.4	225
Παράρτημα	226
Βιβλιογραφία	232
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....	233

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μπαρόκ και Κλασικισμός (μέσα 16ου - αρχές 18ου αιώνα)235

Σκοπός	235
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	235

Ενότητα 4.1

Μεταβατικές αντιφάσεις	237
Σκοπός.....	237
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	237
Έννοιες-Κλειδιά	237

Πρόσωπα και Κείμενα.....	238
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	238
4.1.1 Μοναρχία και διεθνείς σχέσεις κυριαρχίας	238
4.1.2 Θρησκείες και πολιτισμός	240
4.1.3 Ορθολογισμός και επιστημονικό πνεύμα.....	241
4.1.4 Η γλώσσα ως αντικείμενο μελέτης.....	243
4.1.5 Ακανόνιστο λογοτεχνικό πρίσμα	246
4.1.6 Το ζήτημα της αναπαράστασης και του ανθρώπινου υποκειμένου	252
Σύνοψη.....	258

Ενότητα 4.2

Γραμματεία και δοκίμιο	259
Σκοπός	259
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	259
Έννοιες-Κλειδιά	259
Πρόσωπα και Κείμενα.....	259
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	260
4.2.1 Δυτική Ευρώπη: φανατισμός και καλλιέργεια	260
4.2.2 Κεντρική Ευρώπη: ουμανιστική διαμαρτυρία	261
4.2.3 Ρωσία και Βαλκάνια: θρησκεία και ιστορία	262
4.2.4 Δοκίμια	263
4.2.5 Απόσπασμα και πανσοφία.....	267

Ενότητα 4.3

Ποίηση.....	270
Σκοπός	270
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	270
Έννοιες-Κλειδιά	270
Πρόσωπα και Κείμενα.....	270
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	271
4.3.1 Διάχυση ποιητικών τρόπων	271
4.3.2 Καμόενς και Μίλτον	276
4.3.3 Σαίξπηρ και μεταφυσικοί ποιητές.....	279

Ενότητα 4.4

Πεζογραφία	287
Σκοπός.....	287
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	287
Έννοιες-Κλειδιά	287
Πρόσωπα και Κείμενα.....	287
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	287
4.4.1 Ανάδειξη της πεζογραφίας.....	287
4.4.2 <i>Δον Κιχώτης</i>	291
4.4.3 Μυθιστόρημα και πολυγλωσσία.....	299

Ενότητα 4.5

Θέατρο	306
Σκοπός.....	306
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	306
Έννοιες-Κλειδιά	306
Πρόσωπα και Κείμενα.....	307
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	307
4.5.1 Η ανάδειξη του θεάτρου	307
4.5.2 Τραγωδία και κωμωδία.....	309
4.5.3 Κομέντια και ελισαβετιανό δράμα	313
4.5.4 Δύο δρόμοι θεατρικής εξέλιξης	314
4.5.5 Η περίπτωση Σαίξπηρ	317
4.5.6 Η τραγωδία του Ρακίνα.....	328
4.5.7 Η κωμωδία του Μολιέρου.....	333
4.5.8 Το ζήτημα ενός νεότερου κλασικού.....	336
Σύνοψη ενοτήτων 4.2 - 4.5	342
Παράρτημα	343
Βιβλιογραφία	355
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	356